

Įvairios smurto apraiškos – aktuali šių dienų problema, pasireiškianti visose pasaulio visuomenėse. Smurto temą šiuolaikinės technologijos iškėlė į viešumą, kasdien matome, girdime apie masinio smurto reiškinius – karus, riaušes, teroristinius išpuolius, tačiau nemaža smurto dalis vis dar nepakankamai pavišinama: apie jį per mažai kalbama, nerandama būdų, kaip jo išvengti. Tai smurtas privačioje erdvėje – darbe, mokykloje, artimoje aplinkoje.

Siekdama sukurti tinkamas priemones, padedančias užtikrinti asmens sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių sveikatos priežiūros specialistų socialinį saugumą, Europos medicinos kolegijų taryba (Conseil Européen des Ordres des Médecins, toliau – CEOM) 2019 m. lapkričio 29 d. Lisabonoje (Portugalija) vykusiame plenariniame posėdyje KOVO 12-AJĄ paskelbė Europos kovos su smurtu prieš gydytojus ir asmens sveikatos specialistus dieną (European Day to Fight Violence against Doctors and Health Professionals). Šios dienos tikslas – visoje Europoje ugdyti visuomenės sąmoningumą ir vykdyti smurto prieš sveikatos priežiūros specialistus darbe vietoje prevenciją. Be to, šiame posėdyje CEOM profesinį perdegimą pripažino psichosocialinio smurto rūšimi, su kuriuo sveikatos priežiūros specialistai susiduria kasdieninėje asmens sveikatos priežiūros veikloje.

Smurtas darbe vietoje ypatingai aktualizuotas pastaraisiais metais ir šiuo metu yra viena opiausių darbų saugos ir sveikatos problemų tiek besivystančiose, tiek išsivysčiusiose pasaulio šalyse. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, nuo smurto ar diskriminacijos darbe vietoje kenčia milijonai žmonių visame pasaulyje. Nėra nė vienos ekonominės veiklos rūšies, socialinio sluoksnio, profesijos ar darbovietės, kur niekada nepasireiškia smurtas. Tačiau manoma, kad labiausiai smurtas yra paplitęs tose darbe vietose, kurių veikla yra susijusi su klientų aptarnavimu, ypatingai švietimo ir sveikatos priežiūros sektoriuose.

Nepastebint ir nereaguojant į smurto daromą žalą, jo pasekmių kaina didėja ir griaua visuomenę iš vidaus. Patiriamas smurtas neigiamai veikia darbuotojų sveikatą, didina nedarbingumą, skatina pravaikštas, nelaimingų atsitikimų, klaidų darbe vietoje tikimybę. Be to, patiriamas smurtas blogina tarpusavio santykius ir darbo aplinką bendrąja prasme.

Vykstant nuolatinei reformai, augant stresui, socialiniam nestabilumui, darbo aplinkos kritas tampa itin aktuali. Neabejojama, kad iš vadovų, kolegų, pacientų ir jų artimųjų patiriamas smurtas neigiamai veikia sveikatos priežiūros sektoriaus darbuotojų darbo kokybę, verčia specialistus ieškoti laimės kitose ekonominės veiklos srityse arba šalyse, kur smurto darbe problema yra sprendžiama, o tai savo ruožtu didina darbo krūvį liekantiems specialistams ir neabejotinai blogina asmens sveikatos priežiūros

paslaugų prieinamumą. Pasak PSO, ši problema ypač aktuali toms šalims, kuriose yra aukšti medicinos personalo migracijos rodikliai ir jaučiamas medicinos darbuotojų trūkumas.

Lietuva šiuo metu yra psichologinio smurto darbe problemos pripažinimo etape. Šalyje galioja saugos ir sveikatos darbe teisės aktų nuostatai, reikalaujantys, kad darbuotojams būtų sudarytos saugios ir sveikatai nekenksmingos darbo sąlygos, įskaitant apsaugą nuo smurto ir palankios psichosocialinės darbo aplinkos užtikrinimą. Yra prieinami sėkmingi smurto prevencijos darbe vietoje pavyzdžiai, parengtos metodinės rekomendacijos, tačiau patirtis sprendžiant su smurtu susijusias problemas vis dar yra nepakankama. Tai gali būti susiję su susiformavusiais socialiniais stereotipais, vertybių sistema ir elgesio normomis.

Kad kolegiška, draugiška, saugi atmosfera darbe vietoje taptų savaime suprantamu dalyku ir visuotiniu reiškiniu, reikia visų darbuotojų – tiek vadovų, tiek pavaldinių – supratingumo, empatijos ir pastangų. Bet pirmiausia reikalingas problemos identifikavimas ir žinios, kaip šią problemą spręsti.

Metodinės rekomendacijos ir leidiniai smurto darbe vietoje prevencijos tema:

Metodinės rekomendacijos, kaip pagerinti psichikos sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių slaugytojų psichosocialinę darbo aplinką ir vykdyti pacientų smurto darbe prevenciją. Parengė V. Kuodytė, V. Jakubynaitė, I. Vėbraitė, B. Pajarskienė, Higienos institutas, Vilnius, 2014, 19 p.

Prieiga internete: http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos_Rekomendacijos_psichikos_sveikatos_slaugytojams3.pdf

Konfliktų prevencija. Rekomendacijos mažoms įmonėms. Parengė B. Pajarskienė, R. Jankauskas, J. Kaliatkaitė, Higienos institutas, 2012, 12 p.

Prieiga internete: http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos_Konfliktu%20prevencija%20mazoms%20imonems.pdf

Rekomendacijos, kaip valdyti psichologinį smurtą darbe vietoje. Parengė B. Pajarskienė, I. Vėbraitė, T. Jasiukevičiūtė, Higienos institutas, 2010. Rekomendacijos žurnale „Visuomenės sveikata“, 2011, Nr. 1, p. 128–134.

Prieiga internete: http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos_Rekom%20kaip%20valdyti%20psichol%20smurta%20darbo%20vietose.pdf

Rekomendacijos, kaip sumažinti neigiamą restruktūrizavimo poveikį darbuotojams ir užtikrinti saugią darbo aplinką pokyčių metu. Parengė J. Kaliatkaitė, T. Jasiukevičiūtė, B. Pajarskienė, Higienos institutas, 2013, 7 p.

Prieiga internete: http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos_Restrukturizavimo%20poveikis%20darbuotojams.pdf

Streso darbe valdymo standartai.

Prieiga internete: <http://www.hi.lt/streso-darbe-valdymo-standartai.html>

Rizika darbuotojų sveikatai ir saugai sveikatos priežiūros sektoriuje. Prevencijos ir gerosios patirties vadovas. Europos Komisija, 2011. Prieiga internete: <https://www.vdi.lt/AtmUploads/RizikaDSSsveikatos-prieziura.pdf>

Slaugytojų profesinio perdegimo prevencija sveikatos priežiūros įstaigose. Metodinės rekomendacijos. Parengė A. Žiedelis, B. Pajarskienė, Higienos institutas, 2018.

Prieiga internete: http://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Profesinis_perdegimas.pdf

Džiaugiamės vaisinga partneryste

Psichikos sveikatos specialistų noras solidarizuotis su šiuo metu „kovos lauke“ esančiais medikais pavirto į savanorišką projektą. Nuo kovo 22 d. registruodamiesi tinklalapyje www.medo.lt medikai ir jų artimieji gali gauti nemokamą nuotolinę psichologinę pagalbą pandemijos metu.

Medikų palaikymo iniciatyva prasidėjo nuo Depresijos gydymo centro ir, prisijungus Jaunųjų psichiatrų asociacijai (JPA) bei Vilniaus geštalo institutui (VGI), vos per savaitę sujungė virš 150 psichologų ir psichoterapeutų, kurie pasiryžę medikus ir jų artimuosius konsultuoti savanoriškai.

Dauguma specialistų yra iš 16 skirtingų Lietuvos psichikos sveikatos profesionalus vienijančių organizacijų.

Sklandžią projekto veiklą užtikrina 7 savanorių iš VGI ir JPA komanda, kuri kasdien nuo 7 val. iki 20 val. yra pasirengusi suderinti konsultacijas bei atsakyti į besikreipiančiųjų ir specialistų klausimus.

Projekto partneriai: www.medo.lt, Jaunųjų gydytojų asociacija ir VPSC Savižudybių prevencijos biuras. Bendradarbiaujame ir su projektu „Stiprūs kartu“.

Įteisintas nuotolinių pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimas

Valstybinis psichikos sveikatos centras informuoja, kad sveikatos apsaugos ministras 2020 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V-452 pakeitė Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas), patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. V-861 „Dėl Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir įteisino nuotolinės pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos teikimą.

Pakeistame Tvarkos apraše nustatyta, kad nuotolinę pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugą (toliau – NSP paslauga) gali teikti psichikos sveikatos centro gydytojas psichiatras ir (ar) gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras pagal teisės aktais nustatytą kompetenciją pacientui, jam nevykstant į pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas teikiančią įstaigą. NSP paslaugos paskirtis – skirti pacientui pakartotinius tyrimus, tęsti vaistinių preparatų (įskaitant tuos, kurių įsigijimo išlaidos kompensuojamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis) skyrimą.

Tvarkos aprašas numato, kad pacientams ar jų atstovams psichikos sveikatos centre turės būti sudaryta galimybė kreiptis į gydytoją psichiatrą ar gydytoją vaikų ir paauglių psichiatrą įstaigos vadovo nustatyta tvarka ir gauti NSP paslaugas.

Gydytojas psichiatras ar gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras, teikdamas NSP paslaugą, gali tęsti pacientui anksčiau paskirtų vaistų skyrimą, skirti pakartotinius tyrimus ir komentuoti pacientui ar jo atstovui atliktų tyrimų rezultatus bei pagal juos koreguoti gydymą ne daugiau kaip 1 kartą. Suteikęs NSP paslaugą, pacientas kitą kartą dėl tos pačios priežasties privalės atvykti į pirminę asmens sveikatos priežiūros įstaigą.

Parengtos rekomendacijos dėl medicinos psichologų darbo karantino metu

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM), dalyvaujant Lietuvos psichologų sąjungai ir Valstybinio psichikos sveikatos centro (VPSC) Savižudybių prevencijos biurui, paruošė rekomendacijas, leisiančias tęsti sklandų specialistų darbą karantino metu bei padaryti paslaugas labiau prieinamas gyventojams, patiriantiems sunkumų dėl karantino sukeltų pokyčių gyvenime.

Parengtos rekomendacijos tiek stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioms įstaigoms, tiek Pirminės asmens psichikos sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioms asmens sveikatos priežiūros įstaigoms.

Ypač svarbu, kad detalai įvardijama psichosocialinio vertinimo atlikimo tvarka savižudybės grėsmę patiriantiems asmenims.

Daugiau informacijos: <http://shorturl.at/CN127>

Tu esi

www.tuesi.lt pateikiama informacija ne tik svarstantiems apie savižudybę, jų artimiesiems, naudingos informacijos ras ir specialistai, padedantys krizės ištiktiems žmonėms.

Svetainė veikia ne tik lietuvių, bet ir rusų, lenkų bei anglų kalbomis.

**BŪKIME supratingi,
dėmesingi vieni kitiems ir aktyvūs.**

Valstybinio psichikos sveikatos centro kontaktai

Psichikos sveikatos skyrius

Tel. 85 249 99 75

El.p. jelena.stanislovoviene@vpssc.lt

Priklausomybės ligų skyrius

Tel. 85 210 28 17

El.p. aurelija.cepulyte@vpssc.lt

Savižudybių prevencijos biuras

Tel. 85 249 99 76

El.p. rimantas.misevicius@vpssc.lt

Informacijos ir ryšių skyrius

Tel. 85 249 08 17

El.p. info@vpssc.lt

Mūsų profiliai Facebook socialiniame tinkle: [VPSC.BUKIME](https://www.facebook.com/VPSC.BUKIME); [VPSC.VIA](https://www.facebook.com/VPSC.VIA); [SPBIURAS](https://www.facebook.com/SPBIURAS)